

Moduł IIIa

Specyficzne trudności w uczeniu się czytania i pisania – częstość występowania, terminologia, przyczyny

Wg materiałów prof. Marty Bogdanowicz

(prezentacja wykorzystana na kursie e-learningowym nt. ”Rozpoznawanie ryzyka dysleksji”)

Częstość występowania

- ☐ około 5 do 15 % populacji w rozwiniętych społeczeństwach przejawia specyficzne trudności w nauce czytania i pisanania
- ☐ w każdej klasie można spotkać 3-5 dzieci o różnym stopniu nasilenia specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu

Terminologia

Do *specyficznych trudności w uczeniu się* zaliczymy te, których nie da się wytłumaczyć:

- **niskim poziomem zdolności umysłowych** (inteligencją niższą niż przeciętna, niepełnosprawnością intelektualną),
- **schorzeniem neurologicznym** (epilepsją, mózgowym porażeniem dziecięcym),
- **zaburzeniami sensorycznymi** (wadą wzroku lub słuchu),
- **zaburzeniami emocjonalnymi,**
- **niekorzystnymi dla rozwoju dziecka warunkami socjalnymi, ekonomicznymi i kulturowymi**
- **nieodpowiednim nauczaniem.**

Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu

- **dysleksja** - specyficzne trudności w uczeniu się czytania, którym często towarzyszą trudności w opanowaniu poprawnej pisowni,
- **dysortografia** - specyficzne trudności w opanowaniu poprawnej pisowni (w tym błędy ortograficzne), które występują samodzielnie lub współwystępują z trudnościami w czytaniu,
- **dysgrafia** - specyficzne trudności w opanowaniu właściwego poziomu graficznego pisma,
- **trudność komunikowania się za pomocą pisma** - wypowiedzania się za pomocą pisma, np. tworzenia tekstu jak wypracowanie.

Dysleksja rozwojowa

Dysleksja rozwojowa występuje w międzynarodowych klasyfikacjach medycznych, w tym obowiązującej w Europie i w Polsce *Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób – ICD-10 (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems)*, której dziesiąte wydanie zatwierdziła Światowa Organizacja Zdrowia (World Health Organization - WHO) w 1992 roku w Genewie (wyd. polskie, 2000).

Dysleksja często współwystępuje z innymi specyficznymi trudnościami w uczeniu się oraz z zaburzeniami, takimi jak:

**ADHD,
dyskalkulia,
dyspraksja.**

Etiopatogeneza

- ❑ **Dysleksja** ma źródło w nieprawidłowościach struktury i funkcjonowania ośrodkowego układu nerwowego (w tym mózgu i mózdzku).
- ❑ Różne teorie wskazują, iż rezultatem nietypowego lub nieprawidłowego rozwoju ośrodkowego układu nerwowego jest występowanie podstawowych deficytów rozwoju, przede wszystkim funkcji poznawczych.
- ❑ **Patomechanizm** dysortografii jest mniej poznany, prawdopodobnie większą rolę pełnią w nim **zaburzenia funkcji wzrokowo-przestrzennych, deficyt automatyzacji i zaburzenia rozwoju ruchowego.**

Zaburzenia podstawowe

Opóźnienia rozwoju funkcji:

- wzrokowo-przestrzennych,
- słuchowo-językowych,
- motorycznych,
- integracji percepcyjno-motorycznej.

Dalszym przejawem zaburzeń funkcjonalnych są zakłócenia w uczeniu się złożonych czynności, które bazują na wymienionych funkcjach podstawowych w formie specyficznych trudności w czytaniu i pisanii.

Wtórne zaburzenia

W przypadku dłużej trwających i nasilonych trudności w czytaniu i pisaniu, na podstawowe zaburzenia nawarstwiają się wtórne zaburzenia:

- emocjonalne (reakcje nerwicowe),
- motywacyjne (zniechęcenie, utrata wiary w swoje możliwości),

Wpływają one negatywnie na procesy poznawcze (uwaga, pamięć, percepcja) i powodują dalsze niepowodzenia szkolne.

Ten mechanizm błędnego koła blokuje postęp w eliminowaniu deficytów rozwojowych i tym samym w uczeniu się umiejętności czytania i pisania, natomiast sprzyja utrwaleniu się objawów zaburzeń i niepowodzeń szkolnych.

Obserwacja i diagnoza

- *Symptomy objawów opóźnień rozwoju funkcji wzrokowo-przestrzennych, słuchowo-językowych i motorycznych oraz współdziałania tych funkcji są dostępne do zaobserwowania przez rodziców i nauczycieli już w wieku przedszkolnym.*
- Symptomy mogą być ocenione podczas badań diagnostycznych w poradni psychologiczno-pedagogicznej za pomocą metod klinicznych:
 - obserwacja,
 - wywiad,
 - rozmowa,
 - metody eksperymentalne - próby diagnostyczne i testy.